

Sygn.akt III AUa 310/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar – Jarocka

SO del. Danuta Zdzisława Poniatowska

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 maja 2018 r. w B.

sprawy z odwołania G. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji wnioskodawcy G. T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 lutego 2018 r. sygn. akt IV U 9/18

oddala apelację.

SSO del. Danuta Zdzisława Poniatowska SSA Alicja Sołowińska SSA Bożena Szponar – Jarocka

Sygn. akt III AUa 310/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 7 listopada 2017 r., wydaną na podstawie art. 110 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1383), odmówił G. T. prawa do ponownego ustalenia wysokości emerytury. Organ rentowy wskazał, że obecnie wskaźnik podstawy wymiaru emerytury wynosi 130,13% i został on wyliczony z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, natomiast wskaźnik podstawy wymiaru wyliczony z 10 kolejnych lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przeliczenie świadczenia z uwzględnieniem zarobków w części po przyznaniu świadczenia, tj. z lat 2006-2015, wyniósł 7,47%. Tak wyliczony wskaźnik jest mniej korzystny, dlatego organ rentowy odmówił ponownego przeliczenia emerytury.

Od tej decyzji G. T. złożył odwołanie, wnosząc o zmianę decyzji organu rentowego. Wnioskodawca wskazał, że organ rentowy błędnie wyliczył wysokość przysługującej mu emerytury. Po pierwsze, w wyniku przekazania Skarbowi Państwa połowy gospodarstwa rolnego, tj. ziemi, domu i budynków gospodarczych, Wnioskodawca nie otrzymał żadnego dodatku, jedynie ten za odprowadzane składki. Po drugie, mimo przepracowania 30 miesięcy w trakcie

pobierania świadczenia emerytalnego, jego emerytura nie została przeliczona ponownie, w efekcie czego przysługujące mu świadczenie jest niższe niż osób, które mają niższy wskaźnik podstawy wymiaru.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 13 lutego 2018 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z dnia 23 października 1997 r. organ rentowy przyznał G. T. prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 1998 r., uznając okres składkowy wynoszący 31 lat i 9 miesięcy, w tym okresy od dnia 29 września 1957 r. do dnia 31 października 1959 r. (prawidłowo: od dnia 26 września 1957 r. do dnia 13 października 1959 r.) i od dnia 16 maja 1964 r. do dnia 12 października 1970 r. z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym należącym do jego ojca. Do emerytury dodano wnioskodawcy część składkową świadczenia rolniczego za okres pracy w gospodarstwie rolnym. W okresie od dnia 1 lipca 1977 r. do dnia 15 września 1984 r. (prawidłowo: do dnia 15 października 1984 r.) wnioskodawca opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Wyrokiem z dnia 16 grudnia 1997 r. Sąd Wojewódzki w Olsztynie IV Wydział w Pracy i (...) oddalił odwołanie wnioskodawcy od ww. decyzji dnia 23 października 1997 r. W sprawie tej skarżący utrzymywał, iż powinien otrzymać emeryturę w wyższej wysokości w związku z przekazaniem gospodarstwa rolnego na rzecz Skarbu Państwa. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 17 marca 1998 r. oddalił apelację wnioskodawcy. Ustalenie świadczenia emerytalnego nastąpiło w oparciu o wwpw wynoszący 130,13%, ustalony z 20 najkorzystniejszych lat.

W dniu 28 sierpnia 2006 r. wnioskodawca wystąpił do organu rentowego o przyznanie emerytury należnej po ukończeniu 65 roku życia. Decyzją z dnia 5 września 2006 r. organ rentowy przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia (...) na podstawie art. 27 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Organ rentowy nie uwzględnił okresu pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym swojego ojca, a jedynie zwiększył emeryturę z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie rolne za 30 kwartałów. Z uwagi na okoliczność, że wysokość świadczenia okazała się niższa niż wysokość emerytury wcześniejszej, ZUS zawiesił jej wypłatę. Odwołanie wnioskodawcy od ww. decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 października 2006 r. (IV U 2622/06), zaś apelacja G. T. od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku wyrokiem z dnia 8 lutego 2007 r. W środku odwoławczym wnioskodawca domagał się przyznania dodatku do emerytury w związku z przekazaniem gospodarstwa na rzecz Skarbu Państwa. Sąd Apelacyjny wskazał dodatkowo, iż w stosunku do skarżącego nie znajdował zastosowania art. 53. ust. 4 cytowanej ustawy, albowiem ubezpieczony po nabyciu prawa do „wcześniejszej” emerytury nie podlegał co najmniej przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu.

Następnie wnioskodawca kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe przez okres ponad 30 miesięcy, zaś w dniu 7 marca 2016 r. wystąpił z wnioskiem o przeliczenie „emerytury” w związku z przepracowaniem ponad 30 miesięcy, w czasie których były odprowadzane składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Decyzją z dnia 21 marca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił G. T. prawa do wszczęcia postępowania w sprawie przeliczenia emerytury, wskazując, iż ubezpieczony miał przyznaną emeryturę z tzw. powszechnego wieku emerytalnego od dnia (...), a w tej sytuacji nie może się domagać ponownego jej przeliczenia po przepracowaniu okresu 30 miesięcy po jej przyznaniu. Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 6 czerwca 2016 r. oddalił odwołanie od ww. decyzji, zaś Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 22 marca 2017 r. oddalił apelację wnioskodawcy i jednocześnie przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zgłoszony w odwołaniu (25 marzec 2016 r.) wniosek o przeliczenie emerytury na podstawie art. 110 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W wyniku złożonego wniosku organ rentowy ponownie dokonał przeliczenia wskaźnika podstawy wymiaru świadczenia wnioskodawcy, biorąc pod uwagę m.in. okresy podlegania ubezpieczeniu z następujących dziesięcioleci: 2001-2010 oraz 2006-2015. Wskaźnik podstawy wymiaru obliczony z dziesięciolecia 2001-2010 wyniósł 2,91%, natomiast wskaźnik podstawy wymiaru obliczony z dziesięciolecia 2006-2015 wyniósł 7,47%. Wskaźnik wyliczony z całego okresu zatrudnienia wyniósł 130,13%.

Sąd Okręgowy stwierdził, że istota sporu w niniejszej sprawie dotyczyła oceny tego, czy organ rentowy zasadnie odmówił ponownego ustalenia wysokości emerytury. W ocenie G. T. organ rentowy nieprawidłowo ustalił mu wysokość przysługującego świadczenia, ponieważ w wyniku przekazania Skarbowi Państwa połowy gospodarstwa rolnego nie otrzymał on z tego tytułu żadnego dodatku do świadczenia, a ponadto mimo przepracowania 30 miesięcy w trakcie pobierania świadczenia emerytalnego, jego emerytura nie została ponownie przeliczona. Oceniając roszczenia wnioskodawcy, Sąd Okręgowy odwołał się do art. 110 ust. 1-3 oraz art. 15 ust. 1 i ust. 6 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1383) i stwierdził, że warunkiem uwzględnienia zarobków przypadających w całości lub w części w okresie po przyznaniu świadczenia zgodnie z wnioskiem ubezpieczonego jest wykazanie wyższego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru w porównaniu do obliczonego poprzednio, tj. przy pierwotnym ustaleniu wysokości emerytury lub renty (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 lutego 2014 r., III AUa 992/13). Za bezsporne w sprawie Sąd przyjął ustalenie, że wnioskodawca pobierał świadczenie, którego wysokość została wyliczona przy ustaleniu wskaźnika podstawy wymiaru z całego okresu zatrudnienia, którego wysokość wyniosła 130,13%. Po dokonaniu przeliczenia wskaźnika zgodnie z wnioskiem ubezpieczonego wskaźnik podstawy wymiaru obliczony z dziesięciolecia 2001-2010 wyniósł 2,91%, natomiast wskaźnik podstawy wymiaru obliczony z dziesięciolecia 2006-2015 wyniósł 7,47%. Z uwagi na okoliczność, iż obliczone wskaźniki są mniej korzystne dla ubezpieczonego, brak było podstaw do dokonania przeliczenia wysokości świadczenia. Z tego względu Sąd Okręgowy uznał, że decyzja organu rentowego odmawiająca przeliczenia wysokości emerytury w oparciu o dotychczasową kwotę bazową, czy też według kwoty bazowej z daty zgłoszenia wniosku o przeliczenie wysokości emerytury zarówno w zakresie tzw. części socjalnej, jak i części stażowej emerytury (art. 53 ust. 1 i ust. 4 w związku z art. 110 tej ustawy) jest – zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 1998 r. (I UZP 1/08) – prawidłowa.

Sąd Okręgowy zaznaczył również, że przedstawione przez wnioskodawcę argumenty były już analizowane w ramach innych postępowań sądowych zainicjowanych przez niego. Zauważył, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie. W tym zakresie podlega ona kontroli pod względem formalnym i merytorycznym. W niniejszej sprawie przedmiotem rozstrzygnięcia organu rentowego była wyłącznie możliwość ponownego ustalenia wysokości emerytury w oparciu o art. 110 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dlatego kontroli Sądu podlegała kwestia poprawności zastosowania tej normy prawnej, w tym prawidłowość ustalania ponownie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru świadczenia w oparciu o art. 15 cytowanej ustawy w związku z art. 110. Wnioskodawca nie kwestionował decyzji organu rentowego w tym zakresie. W jej granicach nie mieści się ocena istnienia podstaw do podwyższania wysokości świadczenia przy zastosowaniu art. 53 ust. 4 ustawy emerytalnej, czy też zwiększenie wypłacanego świadczenia emerytalnego z uwagi na przekazanie gospodarstwa rolnego na rzecz Skarbu Państwa. Sąd zaznaczył, że brak podstaw do uwzględnienia wniosków w ww. zakresie był wyjaśniany wnioskodawcy, ostatnio w treści uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 marca 2017 r. w sprawie o sygnaturze akt IV U 90/16 (prawidłowo: III AUa 901/16). Sąd w niniejszym składzie w pełni podzielił zaprezentowane w tym wyroku stanowisko Sądu Apelacyjnego.

Końcowo Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

G. T. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego w całości. Wnioskodawca podkreślił, że przekazał na rzecz Skarbu Państwa gospodarstwo rolne, ale nie otrzymał 50% dodatku do emerytury z tytułu nieodpłatnego przekazania gospodarstwa rolnego na rzecz Skarbu Państwa. Ponadto zaznaczył, że niezasadnie nie przeliczono mu ponownie wysokości jego emerytury. Wnioskodawca twierdzi, że otrzymuje świadczenie emerytalne w zaniżonej wysokości.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wyjaśnić należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznaczony jest treścią konkretnej decyzji organu rentowego, od której wniesiono odwołanie

(art. 477⁹ i art. 477¹⁴ k.p.c.) i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. Wynika z tego, że postępowanie sądowe zmierza do kontroli prawidłowości lub zasadności zaskarżonej decyzji, a w związku z tym wykluczone jest rozstrzygnięcie przez sąd, niejako w zastępstwie organu rentowego, żądań zgłaszanych w toku postępowania odwoławczego, które nie były przedmiotem zaskarżonej decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2008 r., II UZ 43/07, LEX nr 442809; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215). Oznacza to, że skoro wnioskodawca odwołał się od konkretnej decyzji, w których organ rentowy odmówił przeliczenia emerytury, to przedmiotem zaskarżenia była kwestia prawidłowości rozstrzygnięcia zawartego w tej konkretnej decyzji i tylko ta kwestia mogła być przedmiotem rozpoznania w postępowaniu wszczętym odwołaniem od zaskarżonej decyzji.

W niniejszej sprawie zakres i przedmiot postępowania sądowego wyznacza decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 7 listopada 2017 r., którą odmówiono G. T. przeliczenia emerytury na podstawie art. 110 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Tym samym w niniejszym postępowaniu zadaniem Sądu było wyłącznie zbadanie, czy w dacie wydania decyzji z dnia 7 listopada 2017 r. organ rentowy zasadnie odmówił przeliczenia emerytury wnioskodawcy. Nie jest możliwa ocena żądania wnioskodawcy w zakresie uwzględnienia do wysokości emerytury dodatku z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego na rzecz Skarbu Państwa. Ta kwestia wykracza poza zakres i przedmiot wyznaczony zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzją organu rentowego z dnia 7 listopada 2017 r.

Zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 7 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił ponownego ustalenia wysokości emerytury wnioskodawcy. Organ rentowy zaznaczył, że dotychczas ustalony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury wynosi 130,13% i został wyliczony z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu. Z kolei wskaźnik podstawy wymiaru świadczenia wyliczony z 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przeliczenie świadczenia z uwzględnieniem zarobków w części po przyznaniu świadczenia (tj. z lat 2006-2015), wyniósł 7,47%.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył tego, czy organ rentowy zasadnie odmówił wnioskodawcy przeliczenia emerytury na podstawie art. 110 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm., zwanej dalej „ustawą emerytalną”). W świetle art. 110 ust. 1 ustawy emerytalnej wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie od podstawy wymiaru ustalonej w sposób określony w art. 15, z uwzględnieniem ust. 3, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego przypadającą w całości lub w części po przyznaniu świadczenia, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego. Warunek posiadania wyższego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru nie jest wymagany od emeryta lub rencisty, który od dnia ustalenia prawa do świadczenia do dnia zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie świadczenia, w myśl ust. 1, nie pobrał świadczenia wskutek zawieszenia prawa do emerytury lub renty lub okres wymagany do ustalenia podstawy przypada w całości po przyznaniu prawa do świadczenia, a wskaźnik wysokości podstawy wynosi co najmniej 130% (art. 110 ust. 2 ustawy emerytalnej). Okres ostatnich 20 lat kalendarzowych, o których mowa w art. 15 ust. 1, obejmuje okres przypadający bezpośrednio przed rokiem, w którym zgłoszono wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia, z uwzględnieniem art. 176 (art. 110 ust. 3 ustawy emerytalnej).

W sprawie nie będzie miał zastosowania ustęp 2 artykułu 110 ustawy emerytalnej, ponieważ wnioskodawca pobierał świadczenie emerytalne po jego przyznaniu. Sytuacja wnioskodawcy może być analizowana pod kątem spełnienia warunków z ustępu 1 tego przepisu. Z treści art. 110 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że warunkiem uwzględnienia zarobków przypadających w całości lub w części w okresie po przyznaniu świadczenia jest wykazanie wyższego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru w porównaniu do obliczonego poprzednio, tj. przy pierwotnym ustaleniu wysokości emerytury lub renty. Wysokość emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, którą G. T. pobiera od dnia (...), została obliczona z uwzględnieniem wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego

130,13%. Wskaźnik ten został obliczony z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu. Nie ulega wątpliwości, że po dniu (...). wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu. Aby jednak uwzględnić zarobki przypadające w całości lub w części w okresie po przyznaniu w 2006 r. świadczenia emerytalnego, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru musi być wyższy w porównaniu do obliczonego poprzednio, wynoszącego 130,13%.

Przy ponownym ustaleniu podstawy wymiaru emerytury i wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury stosuje się art. 15 ustawy emerytalnej. Zgodnie z ustępem 1 tego przepisu podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i ust. 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Wyjątek od tej zasady przewiduje art. 15 ust. 6 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

G. T. złożył wniosek o przeliczenie emerytury w marcu 2016 r. W najkorzystniejszym dziesięcioleciu wybranym z 20 lat poprzedzającym bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem zarobków w części po przyznaniu świadczenia, obejmuje lata 2006-2015. Wyliczony z tego okresu wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 7,47%. Tak obliczony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury jest niższy niż dotychczas ustalony z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym. Wykazanie wyższego wskaźnika podstawy wymiaru niż dotychczas ustalony jest jednym z koniecznych warunków przeliczenia emerytury na podstawie art. 110 ust. 1 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wnioskodawca nie spełnił tego warunku, dlatego nie jest możliwe przeliczenie jego emerytury w oparciu o art. 110 ustawy emerytalnej.

Mając powyższe na uwadze, zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego oraz poprzedzająca go decyzja organu rentowego odpowiadają prawu, zaś apelacja wnioskodawcy jako niezasadna podlega oddaleniu na podstawie art. 385 Kodeksu postępowania cywilnego.

SSO del. Danuta Zdzisława Poniatowska SSA Alicja Sołowińska SSA Bożena Szponar-Jarocka